

AINEKAVA

Aine nimetus: Rahatarkus, finantsplaneerimine

Maht: 35 tundi

Sihtgrupp: kutsekooli (gümnaasiumi) õpilased

Eesmärgid: Arendada õpilastes rahatarkust ja teadlikkust teha õigeid finantsotsuseid, et vastutustundlikult hallata isiklikke rahalisi ressursse.

Õpiväljundid:

1. Tunneb raha põhifunktsioone, oskab selgitada selle rolli majanduses ja igapäevaelus.
2. Oskab arvutada netopalka, mõistab maksusüsteemi ja selle seoseid finantsturgudega.
3. Tunneb erinevaid laenuliike, oskab arvutada laenu kogukulu ja teha vastutustundlikke finantsotsuseid.
4. Teab erinevaid investeerimisvõimalusi, riski ja tootluse seost, liitintressi mõju ning oskab teha teadlikke investeerimisotsuseid.
5. Teab erinevaid pensionisambaid, pensionifondide liike, nende riske ja tootlust ning oskab teha valikuid.
6. Teab kuidas raha planeerimine, investeerimine ja laenuotsused mõjutavad majanduslikku heaolu ja tulevikku.

Õpieesmärk	Arendada välja õpilase oskus targalt hallata isiklikke ja pere rahalisi ressursse, õppides tundma raha väärtust ja vastutustundlikku kasutamist.		
Tunnid	Teema	Tunni sisu	Õpitulemus
2	Raha ja selle roll majanduses	Teooria: raha tähtsus majanduses, kuidas raha ringleb, mõjutused tööhõives, inflatsioon ja majanduskasv	Mõistab raha põhifunktsioone ja rolli majanduses ning oskab seostada neid igapäevaelu ja finantsplaneerimisega
4	Sissetulekud ja väljaminekud pere-eelarves. Pere erakorraliste sündmuste rahastamise kavandamine. Eelarve koostamine ja analüüs.	Arutelu: Millised on pere sissetulekud ja väljaminekud? Kust pere tulu tuleb (palk, toetused, investeringutulu) ning millised on peamised kulutused (eluaseme, toidu, transpordi kulud jne)? Ülesanne: Koostada näidis pere-eelarve.	Teab pere eelarve põhimõtteid, analüüsib sissetulekuid ja väljaminekuid ning koostab realistliku eelarve.

Hindamine	Õpilane koostab realistliku ja loogilise eelarve, kus on rahalised vajadused ja prioriteedid, suudab välja tuua (põhjustada) tasakaalu või puudujäägid eelarves ning esitab oma tulemused selgelt ja arusaadavalt. Suudab analüüsida ka eelarve ülejäägi sisu, olemust või eesmärgi.		
Õpieesmärk	Tutvustada õpilastele EV kehtivat miinimumpalka ja töötasust maksude arvestamise põhimõtteid ning EV maksusüsteemi ja selle seoseid finantsturgudega.		
Tunnid	Teema	Tunni sisu	Õpitulemus
4	Töötasu (brutopalk, netopalk, maksud). Maksude arvestamise põhimõtteid ja seadusandlus. Maksusüsteemi ja finantsturu seos.	Teooria: Töötasu mõisted. Maksude arvestamise põhimõtteid ja töötasu arvutamine. Riigieelarve ja maksude roll avalike teenuste rahastamisel. Ülesanne: brutopalgast maksude arvutamine ja tööandja maksud töötasule.	Teadvustab EV maksusüsteemi põhiluseid, suudab selgitada selle seoseid finantsturgudega ning on kursis kehtivate töötasudega ja sellest maksude arvestamise põhimõtetestega.
Hindamine	Arutelu, õpilased jagavad oma mõtteid ja on analüüsinud Eesti maksusüsteemi, miinimumpalka ja maksude arvestamist.		
Õpieesmärk	Tutvustada õpilastele laenu olemust, liike ja tingimusi, et osata teha teadlikke ja vastutustundlikke finantsotsuseid vältimaks finantsprobleeme tulevikus.		
Tunnid	Teema	Tunni sisu	Õpitulemus
8	Laenu mõiste ja laenamise eesmärgid. Laenu liigid: eluasemelaen, õppelaen jne. Intressid, laenulepingu tingimused, laenumaksed. Laenu võimalused ja riskid.	Teooria: Tunnis käsitletakse laenu mõistet, liike, tingimusi ja sellega seotud finantsriske, rõhutades vastutustundliku laenamise põhimõtteid. Arutelu: võrreldakse laenutooteid ja analüüsitakse elulisi olukordi. Ülesanne: arvutatakse laenu kogukulu ja hinnatakse erinevaid finantsotsuseid.	Õpilane mõistab laenu olemust, liike ja tingimusi, oskab arvutada laenu kogukulu ning teha teadlikke ja vastutustundlikke finantsotsuseid.
Hindamine	Hinnatakse õpilaste teadmisi, analüüsi- ja arvutusoskust (laenumaksete ja kogukulu arvutamist erinevate maksegraafikute korral).		

Õpieesmärk	Anda õpilastele arusaam investeerimise põhimõtetest, õpetades neid hindama investeerimisvõimaluste riske ja tootlikkust ning arendades oskust teha teadlikke finantsotsuseid.		
Tunnid	Teema	Tunni sisu	Õpitulemus
10	Investeerimise mõiste ja eesmärk, investeerimisvõimalused. Investeerimise riskid ja tulu. Riskide hajutamine. Investeerimisega seotud maksud ja kulud. Spekuleerimine.	Teooria: käsitletakse investeerimise aluseid, riski ja tulu suhet, liitintressi mõju ning hajutamise ja maksustamise tähtsust. Arutelu: investeerimise eesmärgid ja erinevused säästmisega. Rühmatöö: võrreldakse erinevaid investeerimisvõimalusi, hinnates nende riske, tootlust ja sobivust. Ülesanded: liitintressi mõju investeeringu kasvule, et mõista pikaajalise investeerimise eeliseid.	Õpilane mõistab investeerimise aluseid, varaklasse, riski ja tulu suhet ning liitintressi mõju. Oskab hinnata hajutamise, maksustamise ja inflatsiooni mõju investeeringutele ning teha teadlikke finantsotsuseid.
Hindamine	Õppeprotsessi jooksul jälgitakse osalemist aruteludes ja rühmatöös, hinnates argumenteerimisoskust ja analüüsivõimet. Ülesandes hinnatakse oskust arvutada investeeringu kasvu ja võrrelda erinevaid investeerimisvõimalusi.		
Õpieesmärk	Tutvustada õpilastele pensionifondide toimimist, nende tähtsust pikaajalises finantsplaneerimises ning aidata neil teha teadlikke otsuseid oma tuleviku kindlustamiseks.		
Tunnid	Teema	Tunni sisu	Õpitulemus
7	Pensionisüsteemi sambad. Pensionifondi liigid, valimine, vahetamine, riskid ja tootlus. Maksustamine ja väljamaksed.	Teooria: pensionifondide olemus ja eesmärk, I sammas (riiklik pension), II sammas (kohustuslik kogumispension), III sammas (vabatahtlik kogumispension). Arutelu: pensionifondide rollist tuleviku finantskindluse tagamisel. Rühmatööna analüüsitakse	Õpilane mõistab pensionifondide toimimist, tunneb nende liike ning oskab hinnata riske, tootlust ja liitintressi mõju. Ta oskab arvutada pensionisäästude kasvu ja teha teadlikke finantsotsuseid.

		erinevaid pensionisambaid ning nende toimimist, erinevaid pensionifondide tüüpe ja hinnatakse nende riske ning tootlusi. Ülesanded: kui palju nad võiksid pensionile minnes koguda, sõltuvalt pensionifondi tootlusest ja säästmisperioodi pikkusest. Situatsioon ülesanne, võrreldakse kahte inimest, kellest üks hakkas pensioniks koguma varakult ja teine hiljem, ajafaktori mõju investeeeringule.	
Hindamine	Aruteludes hinnatakse õpilaste teadmisi pensionifondidest, investeerimisest ja säästmisest, jälgides nende osalemist ning fondide võrdlemist ja pensioni kasvu arvutamist.		
Õppematerjale	<p>Õppevideod LHV Noortepank rahatarkuse ja investeerimise teemadel.</p> <p>Ingliskeelsed kursused rahatarkuse ja investeeeringute kohta, Coursera, Learn without limits</p> <p>Finantsinspektsiooni tarbijaveeb, minuraha</p> <p>Info Eesti pensionisüsteemi kohta.</p> <p>Investeerimise selgitused algajatele.</p> <p>Cashy rahamäng, ja videotutvustus koos juhendiga e-koolikott</p> <p>Rahatarkuse e-tunnid</p> <p>Eesti Panga loodud videod finantsteadlikkusest.</p> <p>Swedbank Eesti loodud videod finantsteadlikkusest.</p> <p>SEB Eesti loodud videod finantsteadlikkusest.</p> <p>Sotsiaalministeeriumi (#pensionipäev) loodud videod pensionist ja investeeeringutest.</p> <p>Finantskirjaoskuse e-kursus käsitleb investeerimise põhitõdesid.</p> <p>Rahatarkuse õppevideod</p> <p>Eluks valmis, rahatarkus</p> <p>Rahandusministeeriumi rahatarkuse õppematerjalid</p>		